

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНА СТАТТЕЮ 368² КК УКРАЇНИ

Досліджено об'єктивну сторону складу незаконного збагачення шляхом аналізу характерних особливостей її ознак. На підставі вивчення практики застосування норми про незаконне збагачення висвітлено окремі проблемні питання, що пов'язані із формулюванням суспільно небезпечного діяння, означеного в диспозиції ст. 368² КК України. В результаті проведеного дослідження зроблено відповідні висновки та сформуовано пропозиції щодо вдосконалення об'єктивної сторони складу незаконного збагачення, які можуть мати теоретичне та практичне значення у подальшому вивченні цієї проблематики та у правозастосуванні.

Ключові слова: об'єктивна сторона складу злочину, суспільно небезпечне діяння, набуття, передача, переадресація, спосіб учинення злочину.

Постановка проблеми. Аналіз практики застосування ст. 368² КК України та вивчення наукової літератури свідчать про певні складнощі щодо реалізації кримінальної відповідальності за вказаний злочин. Це зокрема пов'язано із особливостями формулювання об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 368² КК України, оскільки саме ця ознака відіграє значну роль у його кваліфікації.

Стан дослідження. Окремі проблемні питання складу злочину, передбаченого ст. 368² КК України, розглядалися такими вченими, як Л. П. Брич, Д. О. Гарбазей, О. І. Гузоватий, О. П. Деніга, О. О. Дудоров, О. О. Книженко, В. М. Киричко, М. В. Кочеров, В. Н. Кубальський, Д. Г. Михайленко, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк, О. Ю. Шостко. Але, незважаючи на те, що їхні праці мають чимале наукове значення, ще залишається багато не вирішених питань стосовно визначення змісту ознак цього складу злочину, зокрема й об'єктивної сторони, яка в результаті останніх законодавчих змін у ст. 368² КК України (редакція статті від 12.02.2015 р.) досі ґрунтовно не досліджувалася у кримінально-правовій літературі.

Метою статті є дослідження об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 368² КК України, шляхом аналізу змісту окремих її ознак для вирішення теоретичних та практичних проблем, які можуть виникнути у правозастосуванні.

Виклад основних положень. У теорії кримінального права під об'єктивною стороною складу злочину розуміють сукупність передбачених законом про кримінальну відповідальність ознак, що характери-

зують зовнішній вияв суспільно небезпечного діяння, яке посягає на об'єкти кримінально-правової охорони, а також об'єктивні умови цього посягання [1, с. 101].

Установлення ознак об'єктивної сторони дає змогу з'ясувати наявність складу злочину в діях особи, правильно кваліфікувати вчинене, розмежувати це злочинне діяння від інших злочинів.

Прикметно, що формулювання об'єктивної сторони складу незаконного збагачення викликає численні запитання, в результаті чого досліджувана стаття часто застосовується на практиці*.

Під час дослідження складу незаконного збагачення особливо необхідно зауважити на зміст суспільно небезпечного діяння та форми, в яких це діяння може виражатися. Зміст суспільно небезпечного діяння та форми значною мірою виражаються формулюванням диспозиції статті кримінального закону, яка передбачає відповідальність за це посягання. Так, конструкція ст. 368² КК України у чинній редакції прямо називає форми незаконного збагачення, а саме: «набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність предмета злочину», а також «передача нею предмета злочину будь-якій іншій особі». Для з'ясування того, в чому полягає суспільно небезпечне діяння, в яких формах воно може виражатися, насамперед необхідно з'ясувати значення термінів, використаних у законі для його позначення.

Під набуттям (за знач. набути, набувати) зазвичай розуміють ставати власником чого-небудь, діставати, наживати, здобувати щонебудь [2]. Законною підставою набуття активів у власність є настання певного юридичного факту або їх сукупності. Як зазначає О. І. Гузоватий (аналізуючи статтю у редакції Закону від 14.10.2014 р. № 1698-VII), моментом закінчення злочину, передбаченого ст. 368² КК України, є набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність майна. Тобто, незаконне збагачення, у формі «набуття» у власність майна, буде закінченим

* Проаналізовано судові вироки за «незаконне збагачення» чиновників, винесені протягом останніх п'яти років і розміщені в Єдиному реєстрі судових рішень. Результати – невтішні. Чиновники успішно уникають адекватних покарань за отримання великих хабарів. Із двох десятків чоловік, спійманих на великих подачках, строк відбувають лише двоє. 2015 року нові вироки взагалі не виносилися. Частково це відбулося через помилки, допущені законодавцем (навмисна або випадкова), коли одна з найважливіших корупційних статей (ст. 368-2 КК України) не працювала декілька місяців: з жовтня 2014 року до кінця зими 2015-го року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.media/ukrain/251929/>.

лише з моменту дотримання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, низки вимог, визначених нормативно-правовими актами щодо оформлення права власності на майно [3].

Не надання доказів щодо законності підстав набуття предмета злочину у власність вказує на те, що він є незаконним, а тому можна презюмувати, що набутий у результаті вчинення корупційних зловживань. Зокрема у кримінально-правовій літературі існує позиція, що незаконне збагачення – це наслідок (результат) учинення інших злочинів [4].

У диспозиції досліджуваної статті законодавець не називає способи незаконного збагачення. Це означає, що незаконне збагачення може бути вчинено будь-яким способом. Різноманітність способів учинення злочину, передбаченого ст. 368² КК України, обумовлено постійною появою у реальному житті нових способів корупційного збагачення, що не дає змоги обмежитися вичерпним переліком конкретних способів.

Зокрема у теорії кримінального права існує вчення з приводу існування складних злочинів, які вчиняються за допомогою інших злочинів-способів [5, с. 161]. Відповідно, незаконне збагачення можна віднести до таких злочинів.

Зважаючи на зазначене, видається доцільним виокремити найтипівіші способи (способи-злочини) незаконного збагачення. Визначаючи перелік таких способів, слід врахувати їх поширеність у сфері службової діяльності, складність доказування та інші обставини.

Так, одним із найочевидніших способів незаконного збагачення є одержання неправомірної вигоди. Як зазначається у роз'ясненнях для законодавчих органів щодо реалізації Конвенції ООН проти корупції, стаття про незаконне збагачення призначена усунути складнощі, з якими стикається прокуратура, у зв'язку з необхідністю доказування факту вимагання або прийняття хабарів публічною службовою особою, у разі, коли масштаби її збагачення не співрозмірні з її офіційними доходами [6]. Відомо, що злочин, передбачений ст. 368 КК України, характеризується високим рівнем латентності, був і залишається складним у процесуальному доказуванні. Не затриманих «на гарячому» осіб практично не можливо притягнути до кримінальної відповідальності за хабарництво. Відповідно, ця проблема може бути подолана шляхом застосування ст. 368² КК України.

Іншими можливими способами незаконного збагачення є привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст. 191), легалізація доходів, одержаних

злочинним шляхом, пов'язана із зловживанням владою або службовим становищем (сукупність ст.ст. 209 та 364), нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлення бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210), порушення встановлених законодавством вимог та обмежень для відповідної категорії осіб, а також інші корупційні зловживання, які призвели до набуття активів у власність.

Однак слід зазначити, що вказані типові способи незаконного збагачення охоплюються ознаками окремих складів злочинів, передбачених КК України. В цьому разі, ці ознаки (суспільно небезпечне діяння та спосіб учинення злочину) є приналежністю різних елементів одного складу злочину, але з об'єктивних причин у різних складах, позначають одне і те саме явище реальної дійсності. Наявність таких ознак є передумовою визнання зазначених складів злочинів та складу незаконного збагачення, такими, що передбачені конкуруючими нормами (конкуренція статей, які передбачають загальну та спеціальну норму).

Відповідно, стаття про незаконне збагачення повинна застосовуватися тоді, коли суспільно небезпечне діяння, вчинене суб'єктом злочину, не охоплюється ознаками іншого корупційного зловживання, або факт учинення такого діяння не доведений, а рівень життя особи не відповідає її офіційним, щорічнодекларованим доходам*. Тобто, стаття про незаконне збагачення повинна застосовуватися у тому разі, коли будь-яка інша стаття про корупційне збагачення не застосовується, а у діяннях особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, наявні ознаки незаконного збагачення, яке, можна презюмувати, було вчинено у спосіб корупційного зловживання.

Як справедливо зазначає В. Н. Кубальський, установлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення у вигляді спеціальної статті фактично є останнім елементом контролюючого характеру

* Екс-глава ДАІ збагачувався коштом благодійних фондів. – 27 жовтня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukr.lb.ua/news/2015/10/27/319397_eksglava_dai_zbagachuvavsya_koshtom.html; НАБУ почало розслідування з приводу придбання дорогої нерухомості військовим прокурором АТО. – 6 січня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/ukraine/events/nabu-pochala-rozsliduvannja-z-privodu-privdbannja-dorogoji-neruhomosti-vijskovim-prokurorom-ato-89983.html>; МВС викликає Ляшка свідком у справі незаконного збагачення экс-міністра Шевченка. – 7 серпня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.newsru.ua/ukraine/07aug2015/svidok.html>.

в механізмі кримінально-правової протидії корупції, який спрямований на забезпечення невідворотності відповідальності за всі злочинні форми корупційного (незаконного) збагачення [7].

Альтернативною формою незаконного збагачення є передача особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів будь-якій іншій особі. Поняття «передача» як одна із форм незаконного збагачення не є новим, достатньо проаналізованим у кримінально-правовій літературі, в межах досліджуваного складу злочину, але питання про його зміст досі залишається дискусійним. Під поняттям «передача» (за знач. передавати, передати) у словнику української мови розуміють віддавати, подавати, вручати кому-небудь те, що тримають у руках або беруть у руки; віддавати щонебудь своє, від себе в чиєсь відання, володіння; робити господарем кого-небудь іншого [2]. Відповідно до примітки 3 до ст. 368² КК України під передачею активів слід розуміти укладення будь-яких правочинів, на підставі яких виникає право власності або право користування на активи, а також надання іншій особі грошових коштів чи іншого майна для укладення таких правочинів.

Із буквального розуміння ч. 1 ст. 368² КК України випливає, що передача активів здійснюється особою, яка вже набула такі активи у власність і передає їх будь-якій іншій особі. У кримінально-правовій літературі з приводу розуміння поняття «передача» як однієї з форм учинення незаконного збагачення існують різні позиції вчених.

Зокрема Л. П. Брич зазначає, що під час передачі службовою особою неправомірної вигоди своїм родичам (аналіз статті у редакції від 07.04.2011 р.) така вигода повинна «пройти через руки» суб'єкта злочину. Далі науковець зауважує, що не матиме місця передача предмета незаконного збагачення у випадках, коли: неправомірну вигоду безпосередньо надано (вручено) близьким родичам службової особи з відома останньої або службова особа прямо переадресувала (скерувала) ще не одержану нею неправомірну вигоду своїм близьким родичам, а також, коли службова особа була поінформована про передачу неправомірної вигоди близьким родичам і не вжила заходів до її негайного повернення [8, с. 1080]. М. В. Кочеров під передачею неправомірної вигоди розуміє одержання службовою особою неправомірної вигоди, і подальше її надання своїм близьким родичам [9]. О. П. Денєга зазначає, що така активна злочинна дія, як «передача» має так званий наслідковий (вторинний) характер щодо дії у формі «набуття» (первинної, початкової). Без останньої неможлива поява першої. Надаючи кримінально-правову оцінку суспільно небезпечному діянню, яке містить об'єктивні ознаки складу злочину, передбаченого

ст. 368² КК України, у кожному випадку його вчинення слід встановити, що особа діяла у формі набуття у власність активів [10, с. 114]. Далі автор зазначає, що метою долучення третіх осіб до процесів передання прав на активи у значному розмірі може бути або приховування факту одержання в розпорядження таких активів, або приховування інших злочинних діянь, їх наслідків [10, с. 118]. Зокрема передбачена ст. 368² КК України передача активів іншій особі може мати на меті приховати від державних органів або громадськості факт незаконного набуття активів особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а тому, як вказує О. О. Дудоров, за наявності підстав така дія потребує додаткової кваліфікації за ст. 209 КК України [11, с. 67].

В. М. Киричко, В. Я. Тацій підтримують дещо іншу позицію і під передачею предмета аналізованого складу злочину пропонують розуміти такі дії службової особи, якими вона змінює адресата фактичного надання предмета злочину, тобто, коли особа, безпосередньо не одержуючи такий предмет, одразу передає його третій особі [12, с. 824]. З приводу цього О. П. Деніга зазначає, що відсутність правового зв'язку суб'єкта злочину з предметом злочину, що передував його передачі, здатна значно ускладнити процес доказування її участі у переданні активів [10, с. 118–119].

Усі зазначені позиції вчених безумовно заслуговують уваги, однак є та, з якою не можна погодитися. Це, зокрема висловлена В. М. Киричком та В. Я. Тацієм позиція щодо розуміння поняття «передача» як суспільно небезпечного діяння у складі незаконного збагачення. Очевидно, що автори ототожнюють зміст цього поняття із змістом терміна «переадресація».

Однак слід зазначити, що в поняття «переадресувати» вкладаєно дещо інше смислове значення. Своєю чергою, під поняттям «переадресувати» розуміють – змінювати спрямованість дії на кого-небудь іншого. Тобто, в цьому разі йдеться про зміну спрямування дії щодо набуття активів у власність з особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на будь-яку іншу особу. Тобто, «де-факто» первинним набувачем активів у власність є інша особа. Отже, це діяння слід називати переадресацією, а не передачею. Слід зазначити, що неточне описання ознак об'єктивної сторони може призвести до невиправданого звуження меж кримінальної відповідальності [13, с. 59–65].

Отже, здійснення диференціації суспільно небезпечного діяння у складі незаконного збагачення дасть змогу точніше врахувати особливості злочинної поведінки у сфері набуття активів у власність.

Зокрема необхідність проведення такої диференціації обумовлена потребою встановлення правового зв'язку між суспільно небезпечним діянням та суб'єктом злочину. Так, незаконне збагачення, вчинене у формі «переадресації», буде доказане, якщо предмет злочину набутий будь-якою іншою особою з відома особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

А також із метою запобігання незаконному притягненню особи до кримінальної відповідальності за незаконне збагачення близькі особи або особи, які спільно проживають з особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, повинні повідомляти про наявні у них активи, або набуття ними активів у власність упродовж періоду службової діяльності особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Для того, щоб факт поінформованості службової особи мав доказове значення, такий факт може бути нотаріально посвідчений. Із приводу цього пропонується внести зміни у регулятивне законодавство, а саме доповнити положення «Про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 р. п. 3 Глави 6 розділу II положенням про «посвідчення факту інформованості особи щодо вчинення правочину близькою особою, на підставі якого виникає право власності на активи». В цьому разі йдеться про нотаріальне посвідчення факту інформованості державного службовця про вчинення правочину щодо набуття близькою особою права власності на активи.

Проаналізувавши поняття «передача» та «переадресація», необхідно зазначити, що це два поняття, які позначають різні за значенням дії, які не можна ототожнювати. На підставі цього доцільно внести зміни у диспозицію ст. 368² КК України в частині формулювання діяння, і викласти його так: «Набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача та/або переадресація нею таких активів будь-якій іншій особі». А також доповнити примітку до ст. 368² КК України п. 5, в якому зазначити, що: «Під переадресацією активів у цій статті розуміється зміна адресата реального набуття активів у власність з особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, без її особистого набуття, на будь-яку іншу особу».

Такі факультативні ознаки об'єктивної сторони, як суспільно небезпечні наслідки, місце, час, спосіб, обстановка невказані у диспозиції ст. 368² КК України і відповідно на кримінально-правову кваліфікацію передбаченого нею злочину не впливають. Однак слід погоди-

тись із О. П. Денегою, що такими ознаками, не слід нехтувати, оскільки завдяки їм реалізується принцип індивідуалізації кримінальної відповідальності, а також основні засади кримінального провадження [10, с. 116]. Важливе значення для кримінально-правової кваліфікації за незаконне збагачення має обстановка вчинення цього злочину*.

Висновки. Отже, з огляду на зазначене можна констатувати, що формулювання об'єктивної сторони складу незаконного збагачення не є повним, вичерпним і певною мірою не відповідає суті досліджуваної статті. Тому на підставі зазначеного запропоновано конкретні пропозиції щодо вдосконалення змісту суспільно небезпечного діяння, означеного у диспозиції ст. 368² КК України, які можуть мати теоретичне та практичне значення у подальшому вирішенні цієї проблеми.

1. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / Ю. В. Александров, В. І. Антипов, М. В. Володько, О. О. Дудоров та ін.; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К.: Атіка, 2009. – 408 с.

2. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/nabuvaty>.

3. Гузоватий О. І. Кримінально-правова характеристика об'єктивної сторони незаконного збагачення в контексті нових антикорупційних законів / О. І. Гузоватий // Журнал східноєвропейського права. – 2015. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/02/guzovatiy_12.pdf.

4. Гузоватий О. І. Реалізація вимог статті 20 Конвенції ООН проти корупції «Незаконне збагачення» у кримінальному законодавстві деяких європейських країн / О. І. Гузоватий // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvdduvs_2012_3_74.pdf

5. Велиев И. В. Об объективной стороне преступления: монография / И. В. Велиев. – М.: Московский университет МВД России; ЮРКОМПНИ, 2009. – 272 с.

6. Руководство для законодательных органов по осуществлению Конвенции Организации Объединенных Наций против коррупции (второе исправленное и дополненное издание). – Нью-Йорк: ООН, 2012. – 283 с. [Электрон-

* Детальніше про це: Ясінь І. М. Обстановка, як ознака об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 368² КК України / І. М. Ясінь // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: тези доповідей та повідомлень учасників IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 15 квітня 2016 р.).

ний ресурс]. – Режим доступу: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/LegislativeGuide/UNCAC_Legislative_Guide_R.pdf.

7. Кубальський В. Н. Незаконне збагачення: аналіз новели кримінального законодавства / В. Н. Кубальський // Юридичний вісник України. – 2013. – № 3 (28) [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npnau_2013_3_30.pdf.

8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та доповн. – К.: Юридична думка, 2012. – 1316 с.

9. Кочеров М. В. Кримінально-правова характеристика змісту діяння в основному складі незаконного збагачення (ч. 1 ст. 368² КК України) / М. В. Кочеров // Митна справа. – 2012. – № 4 (82) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?

10. Денега О. П. Кримінально-правова кваліфікація незаконного збагачення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. П. Денега; Національна академія прокуратури України. – К., 2015. – 194 с.

11. Дудоров О. О. Проблеми кваліфікації незаконного збагачення / О. О. Дудоров // Теорія кримінально-правової кваліфікації як феномен української кримінально-правової доктрини: тези доповідей та повідомлень учасників науково-практичної конференції (м. Львів, 16 січня 2016 р.). – К.: Видавничий дім «АртЕк», 2016. – 236 с.

12. Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію / В. М. Киричко. – Х.: Право, 2013. – 424 с. – С. 213; Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / В. Ю. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х.: Право, 2013. – Т. 2: Особлива частина. – 1040 с.

13. Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления / В. Н. Кудрявцев. – М.: Госиздат юридической литературы, 1960. – 243 с.

Ясинь И. М. Объективная сторона состава преступления, предусмотренная статьей 368² УК Украины

Исследовано объективную сторону состава незаконного обогащения путем анализа характерных особенностей ее признаков. На основании изучения практики применения нормы о незаконном обогащении освещены отдельные проблемные вопросы, связанные с формулировкой общественно опасного деяния, указанного в диспозиции ст. 368² УК Украины. В результате исследования сделано соответствующие выводы и сформулировано предложения по совершенствованию объективной стороны состава незаконного обогащения, которые могут иметь теоретическое и практическое значение в дальнейшем изучении этой проблематики и в правоприменении.

Ключевые слова: объективная сторона состава преступления, общественно опасное деяние, приобретение, передача, переадресация, способ совершения преступления.

Yasin I. M. The objective side of corpus delicti specified in the article 368² of the criminal code of Ukraine

The article examines the objective side of illegal enrichment by analyzing the characteristics of its features.

A detailed criminal and legal description of the content of a socially dangerous act forming a part of illicit enrichment is made.

The feasibility of differentiation of a socially dangerous act in corpus delicti under Article 368-2 of the Criminal Code of Ukraine is grounded. The necessity for such differentiation is caused by the need to establish legal relationship between a socially dangerous act and an offender.

During the investigation of corpus delicti specified in the Article 368-2 of the Criminal Code of Ukraine, the most common methods of committing such crimes are outlined. These possible ways of illegal enrichment include misappropriation, embezzlement or taking the property by means of position abuse, legalization of illicit profits due to power abuse, misuse of funds, making of budget expenditure or granting loans from the budget without setting budget allocations or their excess, violation of statutory requirements and limitations for the relevant category of persons, corruption abuses that led to the acquisition of assets in the property.

Defining the list of such methods we should take into account their prevalence among persons authorized to perform state functions or local government, the complexity of evidence and other circumstances.

On the bases of the practice of applying the Article on unlawful enrichment, some of the problems related to the formulation of a socially dangerous act envisaged in the Article 368-2 of the Criminal Code of Ukraine are highlighted. As a result of the study, appropriate conclusions and proposals concerning the amendments to the disposition of Article 368-2 of the Criminal Code of Ukraine are made, which may have theoretical and practical significance for further study of this issue and in law enforcement.

Key words: *objective side of corpus delicti, socially dangerous act, acquisition, transfer, divert, the way of committing a crime.*

Стаття надійшла 21 березня 2016 р.